

Az ÁVH-hasonlat: amikor a történelem szörnyűségét használják fel politikai fegyverként

Bevezetés

2026 nyarán a magyar közéletet uraló egyik legfeszültebb vita nem gazdasági vagy külpolitikai kérdés körül bontakozott ki, hanem egy törvénytervezet elnevezése és jogköre miatt. A Tisza Párt vezette kormány bejelentette a Nemzeti Vagyonvisszaszerzési és Védelmi Hivatal (NVVH) felállítását, amelynek feladata a korábbi kormányzati évek alatt eltűnt vagy jogellenesen megszerzett köztulajdon, uniós támogatások és állami erőforrások felderítése lenne. A válasz a Fidesz oldaláról nem sokáig váratott magára: a párt több vezető politikusa, köztük Szűcs Gábor országgyűlési képviselő, Czunyné Bertalan Judit, a Fidesz Védvonal nevű platformjának vezetője, valamint Németh Balázs is a kommunista diktatúra hírhedt terrorszervezetéhez, az Államvédelmi Hatósághoz, közismert nevén az ÁVH-hoz hasonlította az új hivatalt. Szűcs Gábor a Bayer Show-ban egyenesen azt mondta, hogy „ez tényleg az ÁVH-s szint”, míg a Magyar Nemzet című lapban megjelent véleménye szerint a hivatal működése „a kommunista diktatúra Államvédelmi Hatóságát idézi”. Czunyné Bertalan Judit egy vasárnapi Facebook-bejegyzésében azt írta, hogy a tervezett szerv jogosítványai „helyenként még az ÁVH jogait is túlszárnyalhatják”, és a hvg.hu tudósítása szerint a politikus a hivatalt a Tisza Párt eszközeként, „a kommunista Államvédelmi Hatóság szellemi utódjaként” jellemezte. Az Országgyűlés 2026. július 6-i rendkívüli ülésén Németh Balázs a hivatalt „modern kori ÁVH”-nak nevezte, amely szerint „a legsötétebb kommunista diktatúrát idézi, besúgóhálózatra és államosítási fenyegetésre emlékeztet” – a 444.hu tudósítása szerint eközben a vitában Tuzson Bence Hitlerhez és Rákosihoz is hasonlította a kormánypárt lépéseit, ami jól mutatja, hogy a történelmi párhuzamok használata nem elszigetelt kommunikációs baleset, hanem tudatosan felépített retorikai stratégia.

Ez az írás azt vizsgálja meg részletesen, miért állítható megalapozottan, hogy ez a hasonlat nemcsak pontatlan, hanem szándékosan félrevezető, sőt rosszindulatú történelmi csúsztatás. Ehhez végig kell járni az ÁVH tényleges történetét, meg kell nézni, mit is takar valójában a vagyonvisszaszerzési hivatal jogköre, és össze kell vetni a két intézmény célját, működési logikáját és a rájuk vonatkozó jogállami kereteket. Az elemzés nem tagadja, hogy a tervezett hivatal körül léteznek jogos aggályok – ezekkel is foglalkozik –, de élesen elhatárolja ezeket attól a történelmi hazugságtól, amelyet az ÁVH-párhuzam képvisel.

I. Mi is volt valójában az ÁVH?

Ahhoz, hogy megérthessük, mekkora felelőtlenség egy hivatalt az ÁVH-hoz hasonlítani, fel kell idézni, mi is volt ez a szervezet, és mit tett a magyar

társadalommal.

Az Államvédelmi Hatóság elődje, az Államvédelmi Osztály 1946 és 1948 között működött a Belügyminisztérium kereteiben, majd 1949-től 1956-ig önálló, a minisztertanács alá rendelt, valójában azonban a szovjet típusú diktatúra és személy szerint Rákosi Mátyás közvetlen irányítása alatt álló terrorszervezetként funkcionált ÁVH néven. Ez a szervezet nem egy jogállami keretek között működő hatóság volt, amely törvényben rögzített eljárásrend szerint, bírói kontroll mellett vizsgálódott. Az ÁVH a pártállami diktatúra fegyvere volt, amelynek elsődleges célja nem a jog érvényesítése, hanem a politikai hatalom megtartása és a társadalom megfélemlítése volt.

A számok önmagukért beszélnek. A Rákosi-korszakban mintegy negyvenezer embert internáltak vagy tartottak rendőri őrizetben, jellemzően minden bírósági eljárás vagy érdemi jogorvoslati lehetőség nélkül. Közel tizenháromezer embert, mintegy kétezer-ötszáz családot telepítettek ki és tiltottak ki Budapestről, pusztán származásuk vagy vélt politikai megbízhatatlanságuk miatt. 1950 és 1953 között egymillió embert vontak ügyészi eljárás alá, és közülük minden második ellen vádat is emeltek – ezek a számok egy olyan országban, amelynek lakossága akkoriban kilencmillió fő körül mozgott, azt jelentik, hogy a felnőtt lakosság jelentős hányada közvetlenül érintett volt a megtorló gépezetben. A koncepciók perekben kivégzettek száma száz és kétszáz fő közé tehető, és ezek a perek – mint már az elnevezésük is mutatja – nem valós bűncselekmények felderítésére irányultak, hanem előre megírt forgatókönyv szerint zajlottak, ahol a vádlott bűnösségét már a nyomozás megindítása előtt eldöntötték.

A leghírhedtebb intézmények közé tartoztak a recski, kistarcsai, tiszalöki és kazincbarcikai internálótáborok. A recski kényszermunkatábor 1950 októberétől 1953 őszéig működtette az ÁVH, szovjet mintára, a szovjet Gulag-rendszer logikáját követve. A foglyokat embertelen körülmények között dolgoztatták kőbányákban, útépitéseken, szén- és ércbányákban, 1950 decemberétől pedig büntetőbarakkot is létesítettek a táboron belül azok számára, akik valamilyen okból még ezt a rendszert is megszegték. Sok fogvatartott csak 1956 után, a forradalom nyomán szabadult ki az ÁVH fogságából.

Az ÁVH működésének lényege az önkényesség volt. A szervezet titkos kihallgatásokat folytatott, fizikai és lelki kínzást alkalmazott a vallomások kicsikarására, és olyan besúgóhálózatot épített ki, amely a családi és baráti kapcsolatokba is behatolt. Az „osztályidegennek” minősített polgárokat – volt arisztokratákat, egyházi vezetőket, katonatiszteket, csendőrtiszteket, de gyakran egyszerű vidéki gazdálkodókat is – indoklás nélkül nyilvánították a rendszer ellenségének, és zárt táborokba hurcolták őket. Az ÁVH nem ismert olyan fogalmat, mint a gyanúsított jogok, a védekezéshez való jog érvényesülése vagy a bírói felülvizsgálat: a szervezet maga volt a vádló, a nyomozó és sokszor a végrehajtó is egy személyben, miközben a politikai vezetés közvetlen utasításai szerint működött.

Fontos hangsúlyozni: az ÁVH nem gazdasági bűncselekményeket vizsgált piaci szereplőknél. Az ÁVH politikai ellenfeleket, valós vagy vélt osztályellenséget, egyházi

személyeket, korábbi politikai és katonai vezetőket üldözött – olyan embereket, akiknek egyetlen „bűne” az volt, hogy nem illeszkedtek bele a kommunista párt által megkövetelt társadalmi és ideológiai keretbe. A szervezet célja a teljes társadalom feletti kontroll megszerzése és fenntartása volt, nem pedig konkrét vagyoni visszaélések felderítése.

II. Mi valójában a Nemzeti Vagyonvisszaszerzési és Védelmi Hivatal?

A törvénytervezet, amelyet a kormány 2026 júniusában bocsátott társadalmi egyeztetésre, egészen más célt szolgál, és egészen más eszközökkel dolgozna, mint az ÁVH. A Portfolio.hu és a Telex beszámolóí szerint az NVVH legfőbb feladata a közvagyonnal való törvényes, átlátható és felelős gazdálkodás védelme, a közpénzügyi korrupció, a közvagyon-vesztés, illetve a jogellenes vagyongyarapodás feltárása lenne. A hivatal hatásköre az állami és önkormányzati vagyonelemekre, az onnan korábban kikerült vagyontárgyakra, a Magyar Nemzeti Bankhoz és az általa létrehozott alapítványokhoz kapcsolódó vagyonelemekre, valamint a döntően közbeszerzésekből élő gazdasági társaságokra terjedne ki.

Vagyis a hivatal vizsgálati tárgya nem a politikai meggyőződés, nem a származás, nem a vallási hovatartozás és nem is az, hogy valaki kritikusan vagy támogatóan viszonyul-e a mindenkorai kormányhoz. A vizsgálat tárgya konkrét vagyonmozgások, közpénzek felhasználásának módja, uniós támogatások sorsa és állami szerződések átláthatósága lenne. Ez alapvető, kategorikus különbség: az egyik szervezet politikai lojalitás alapján üldözött embereket, a másik – legalábbis a törvény szövege szerint – gazdasági-jogi kritériumok mentén vizsgálná a közvagyonnal történt gazdálkodást.

A hivatal jogköre kétségtelenül széles. Ha egy ügy büntetőjogi útra terelődik, az NVVH bizonyos, szűkebb bűncselekményi körben átveheti az ügyészség szerepét: saját maga nyomozhat vagy nyomoztathat, felügyelheti és irányíthatja az eljárást, vádat emelhet, majd a vádat képviselheti is. Ez valóban szokatlanul erős jogosítvány egy közigazgatási típusú szervezet számára, és ahogyan azt Szűcs Gábor is megjegyezte, a hivatal munkatársai bizonyos esetekben beléphetnek magánlakásokba és irodákba, betekinhetnek szerződésekbe és egyéb dokumentumokba, és ezeket le is másolhatják. Ezek olyan hatáskörök, amelyek indokolt esetben komoly aggályokat vethetnek fel az arányosság és a magánszférához való jog szempontjából.

Csak hogy ezek az aggályok – bármennyire is jogosak lehetnek – gyökeresen más természetűek, mint amit az ÁVH-hasonlat sugall. A Magyar Helsinki Bizottság, amely a magyar jogvédelem egyik legrégebbi és legrangosabb szervezete, szintén megfogalmazott kritikát a törvénytervezettel kapcsolatban, ám ez a kritika sokat elárul arról, milyen nyelvezetben mozog a valódi szakmai vita. A 10perc.hu és az Economx tudósítása szerint a Helsinki Bizottság bírói kontroll bevezetését szorgalmazza a hivatal eljárásai fölött, mivel a törvénytervezet jelenlegi formájában kivonná az NVVH eljárásait a bírósági felülvizsgálat alól. A szervezet azt javasolja, hogy a jogalkotó pontosabban határozza meg a vizsgálható személyek és cégek körét, valamint fektesse le világosabban az állami felügyelet alá vonás feltételeit, és

álláspontja szerint mindezek pontosítása esetén sem mellőzhető a teljes körű közigazgatási bírósági kontroll.

Ez a kritika – bármennyire is figyelemre méltó és megszívlelendő – közigazgatási jogi és eljárásjogi természetű. A Helsinki Bizottság nem azt állítja, hogy a hivatal fizikailag bántalmazna embereket, nem azt állítja, hogy önkényesen táborokba hurcolna családokat, és nem azt állítja, hogy politikai meggyőződés alapján válogatna áldozatokat. A szervezet azt kéri, hogy egy amúgy is jogállami keretek között, többpárti parlamenti eljárásban elfogadásra kerülő törvény tartalmazzon még erősebb bírói garanciákat. Ez egy működő jogállam belső vitája arról, hogy egy új hatóság jogköre hogyan illeszkedik a fékek és ellensúlyok rendszerébe – nem pedig egy diktatúra és egy demokrácia közötti választás kérdése.

Érdemes megemlíteni azt is, hogy a törvénytervezet a hivatal vezetőire és helyetteseire nézve az országgyűlési képviselőkéhez hasonló mentelmi jogot és vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettséget ír elő, amelynek megszegése esetén a megbízatásuk megszüntethető. Ez a fajta elszámoltathatósági mechanizmus – amely az ÁVH esetében fogalmilag elképzelhetetlen lett volna, hiszen az ÁVH vezetői gyakorlatilag korlátlan hatalommal, ellenőrizhetetlenül működtek – önmagában is jelzi, hogy a jogalkotó legalábbis szándéka szerint egy jogállami keretek közé illeszthető szervezetet kívánt létrehozni, még akkor is, ha a részletekben – ahogyan arra a Helsinki Bizottság rámutat – továbbra is vannak kidolgozatlan vagy vitatható elemek.

III. A hasonlat szerkezete: hogyan működik a csúsztatás

A politikai kommunikációban a történelmi párhuzamok mindig kockázatosak, mert két, alapvetően eltérő korszak és intézmény között teremtenek asszociációt anélkül, hogy explicit módon állítanák: „ez ugyanaz, mint az”. A hallgató vagy olvasó számára azonban az érzelmi hatás ugyanaz, mintha ezt kimondanák. Amikor egy politikus azt mondja, hogy egy új hivatal „ÁVH-s szintű”, vagy hogy jogosítványai „túlszárnyalják az ÁVH jogait”, akkor tudatosan olyan asszociációs mezőt hív elő a hallgatóságban, amely a fizikai terrorral, a kínzással, az önkényes fogva tartással és a politikai gyilkosságokkal kapcsolatos. Ez a mechanizmus azért különösen problematikus, mert az ÁVH nem elvont fogalom a magyar kollektív emlékezetben, hanem olyan valóság, amelyet még ma is élő túlélők és leszármazottaik hordoznak magukban – a recski tábor, a kistarcsai internálás vagy a koncepciós perek áldozatainak családjai számára ez nem retorikai eszköz, hanem valós, generációkon átívelő trauma.

Amikor egy Fidesz-politikus egy vagyonvisszaszerzési hivatalt, amelynek feladata közpénzek és uniós támogatások útjának felderítése, egy olyan szervezethez hasonlít, amely tízezreket internált, emberek ezreit kényszermunkára fogta, és amelynek tevékenysége nyomán legalább száz-kétszáz ember vesztette életét koncepciós perekben, akkor ezzel egyidejűleg két dolgot tesz. Egyrészt bagatellizálja az ÁVH valódi bűneit azáltal, hogy azokat egy közigazgatási jogköri vitával teszi egy súlycsoportba – mintha a fizikai kínzás és a dokumentumellenőrzés összemérhető kategóriák volnának. Másrészt eltúlozza a jelenlegi törvénytervezet valós kockázatait,

olyan asszociációkat keltve, amelyeket a tervezet tartalma egyáltalán nem támaszt alá.

Fontos itt visszatérni a tényekhez. Az ÁVH működésének lényege az volt, hogy bírói kontroll és jogorvoslat teljes hiányában, fizikai erőszakkal és megfélemlítéssel dolgozott, célja pedig a politikai hatalom fenntartása volt a társadalom megtörésén keresztül. Ezzel szemben a vagyonvisszaszerzési hivatal – még ha jogköreiben vitatható elemeket tartalmaz is, ahogyan azt a Helsinki Bizottság is jelezte – egy törvényben rögzített, ügyészségi jogokat részben átvevő, közigazgatási-büntetőjogi szervezet volna, amelynek célja meghatározott vagyoni ügyek felderítése, és amelynek működése felett – még ha a jelenlegi tervezet ezt nem is biztosítja kielégítő mértékben – elviekben lehetséges és szükséges a jogállami kontroll kiépítése egy demokratikus jogalkotási folyamat keretében.

A csúsztatás másik rétege az arányok elmosása. Az ÁVH a teljes magyar társadalmat érintő, évtizedes terrorrendszer volt, amely az ország szinte minden családját közvetve vagy közvetlenül érintette. A vagyonvisszaszerzési hivatal – bármilyen tág is a vizsgálati köre – egy konkrét, behatárolható területen, a közvagyonnal és uniós forrásokkal kapcsolatos visszaélések felderítésén dolgozna. Amikor Szűcs Gábor arról beszél, hogy „több százezer magyar család” kerülhet a hivatal célkeresztjébe – ahogyan azt a Vadhajtasok és a Promenad24 által is idézett kijelentésben állította –, akkor egy potenciális, tág értelmezésű jogkört állít be úgy, mintha az már önmagában bizonyítaná a szándékos, tömeges elnyomás célját. Ez a fajta érvelés strukturálisan azonos azzal, amit propagandisztikus kommunikációban „csúszós lejtő” érvelésnek neveznek: egy jogilag még nem realizálódott, elméleti lehetőségből von le olyan következtetést, mintha az már bekövetkezett valóság volna, és ezt a valóságot azonnal a leg súlyosabb történelmi analógiával társítja.

IV. Ki mondta, mit mondott – és mit hallgat el

Érdemes tételesen végignézni a legfontosabb megnyilatkozásokat, mert a részletekben is tetten érhető a szándékos csúsztatás technikája.

Szűcs Gábor a Magyar Nemzetben megjelent véleménye szerint a hivatal „rendkívül széles vizsgálati jogköröket” kapna, és működése „a kommunista diktatúra Államvédelmi Hatóságát idézné”. A Bayer Show-ban ehhez hozzátette: „ez tényleg az ÁVH-s szint”. Ami ebből a megszólalásból hiányzik, az a különbségtétel a jogkör terjedelme és a jogkör gyakorlásának módja között. Egy hatóságnak lehet széles vizsgálati jogköre anélkül, hogy önkényesen, bírói kontroll nélkül, fizikai kényszerrel élne vele – ez utóbbi volt az ÁVH megkülönböztető jegye, nem pusztán a jogkör terjedelme. A magyar adóhatóságnak, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak vagy éppen az Európai Ügyészségnek is széles vizsgálati jogköre van, mégsem szokás őket az ÁVH-hoz hasonlítani, mert a lényeg nem a jogkör méretében, hanem a jogállami garanciák meglétében vagy hiányában rejlik.

Czunyiné Bertalan Judit, a Fidesz Védvonal elnevezésű platformjának vezetője a hvg.hu és a Népszava tudósítása szerint azt írta, hogy a tervezett hivatal „a

kommunista Államvédelmi Hatóság szellemi utódja", és hogy jogosítványai „helyenként túlszárnyalhatják az ÁVH jogait". Ez az állítás különösen félrevezető, mert azt sugallja, mintha létezne olyan mércéje a „ÁVH jogainak", amelyhez képest egy demokratikus jogállamban, többpárti parlamenti eljárásban elfogadott törvény jogköreit érdemben lehetne mérni. Az ÁVH-nak nem voltak „jogai" a szó jogállami értelmében – az ÁVH gyakorlatilag korlátlan, ellenőrizetlen hatalommal bírt, amelyet semmilyen törvény nem korlátozott ténylegesen, még ha papíron léteztek is bizonyos jogszabályi keretek. Egy XXI. századi, nyilvánosan vitatott, társadalmi egyeztetésre bocsátott törvénytervezetet, amelyet a sajtó részletesen elemez, amelyről jogvédő szervezetek nyilvánosan kritikát fogalmaznak meg, és amelyet parlamenti vita előz meg, nem lehet egy lapon említeni egy olyan szervezettel, amelynek működése titkos volt, és amelyről a társadalom széles rétegei csak évtizedekkel később, a rendszerváltás után szerezhettek hiteles információkat.

Németh Balázs az Országgyűlés 2026. július 6-i rendkívüli ülésén, a 444.hu tudósítása szerint a hivatalt „modern kori ÁVH"-nak nevezte, amely „a legsötétebb kommunista diktatúrát idézi, besúgóhálózatra és államosítási fenyegetésre emlékeztet". Ez az állítás azért is figyelemre méltó, mert a besúgóhálózat kifejezetten olyan jellemzője volt az ÁVH működésének, amely a vagyonvisszaszerzési hivatal törvénytervezetében sehol nem jelenik meg. A törvény nem hoz létre besúgói rendszert, nem épít ki informátori hálózatot a lakosság megfigyelésére, és nem irányul a magánélet politikai célú megfigyelésére – ezzel szemben egy adminisztratív-nyomozati szervről van szó, amely meghatározott, vagyoni jellegű ügyekben járna el. A „besúgóhálózat" említése tehát nem a törvény tartalmára, hanem kizárólag az érzelmi asszociáció felkeltésére szolgál.

Ugyanezen a napon Tuzson Bence a vitában Hitlerhez és Rákosihoz hasonlította a kormány lépéseit, ami jól mutatja, hogy a július eleji parlamenti vitában a Fidesz kommunikációs stratégiája tudatosan a legsúlyosabb XX. századi diktatúrák felidézésére épült, egyetlen célt szolgálva: minél erősebb érzelmi elutasítást kiváltani egy törvénytervezettel szemben, amelynek tényleges tartalmáról a vita résztvevői – legalábbis a nyilvános megszólalások alapján – kevesebbet beszéltek, mint annak történelmi asszociációiról.

V. Miért éri meg politikailag ez a hasonlat?

Fontos feltenni a kérdést: miért éppen ezt a történelmi párhuzamot választották a Fidesz politikusai, és miért pont most?

A válasz jelentős részben abban rejlik, hogy a vagyonvisszaszerzési hivatal létrehozásának közvetlen politikai tétje van a Fidesz számára. A törvénytervezet kifejezetten azokra a vagyonelemekre, közbeszerzésekre és uniós támogatásokra irányulna, amelyek az elmúlt másfél évtizedben, a korábbi Fidesz-kormányzás időszakában kerültek állami vagy önkormányzati körből magánkézbe, illetve amelyeknek felhasználása körül alapos gyanú merült fel a jogellenes vagyongyarapodásra. Ez azt jelenti, hogy a hivatal létrehozása nem elvont jogpolitikai kérdés a Fidesz számára, hanem közvetlenül érintheti azt a gazdasági-politikai

hálózatot, amely az elmúlt évek kormányzása alatt épült ki. Ebben a helyzetben rendkívül erős érdek fűződik ahhoz, hogy a hivatal létrehozását ne szakmai, hanem érzelmi alapon lehessen megkérdőjelezni – és nincs erősebb érzelmi fegyver a magyar közéletben, mint a kommunista diktatúra és annak terrorszervezetei felidézése.

Az ÁVH-hasonlat emellett azért is hatékony kommunikációs eszköz, mert azonnal megfordítja az áldozat–elkövető szerepeket a közvélemény szemében. Ahelyett, hogy a vita arról szólna, vajon indokolt-e egy adott vagyonelem felhasználásának kivizsgálása, a vita átfordul arra, hogy a vizsgálatot kezdeményező fél válik az elnyomás megtestesítőjévé, míg a vizsgálat alá vont fél az elnyomás áldozatává. Ez a fajta szerepcsere klasszikus politikai kommunikációs technika, amelyet nem kizárólag a magyar közéletben alkalmaznak, de amelynek itt különösen nagy a tétje, tekintve a szóban forgó vagyonelemek nagyságrendjét.

Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a történelmi trauma felidézése olyan generációkat is megszólít, amelyek személyesen vagy családi emlékezet útján kötődnek az ötvenes évek megtorlásaihoz. Amikor egy politikus azt állítja, hogy „visszajönnek az ötvenes évek”, ahogyan azt a 444.hu tudósítása szerint a Fidesz több képviselője is megfogalmazta a július 6-i vitában, akkor tudatosan azt az idősebb generációt szólítja meg, amely számára ezek az évek nem történelemkönyvi absztrakció, hanem személyes vagy családi tapasztalat. Ez a fajta kommunikáció rendkívül hatékony lehet rövid távon, ugyanakkor hosszú távon azzal a veszéllyel jár, hogy fokozatosan kiüresíti és relativizálja a valódi történelmi diktatúra emlékezetét, hiszen ha minden politikailag kellemetlen jogszabályt ÁVH-hoz hasonlítanak, akkor a kifejezés fokozatosan elveszti tényleges súlyát és jelentőségét.

VI. A valódi szakmai vita elsikkasztása

Az egyik legsúlyosabb következménye az ÁVH-párhuzam alkalmazásának, hogy ellehetetleníti a törvénytervezet körüli valódi, érdemi szakmai vitát. Ahogyan azt korábban bemutattuk, a Magyar Helsinki Bizottság megfogalmazott olyan kritikákat a tervezettel kapcsolatban, amelyek megfontolásra érdemesek: a bírói kontroll hiánya, a vizsgálható személyi kör pontatlan meghatározása, valamint az állami felügyelet alá vonás feltételeinek kidolgozatlansága valóban olyan problémák, amelyeket egy jogállamban orvosolni kell, mielőtt egy ilyen széles jogkörű szervezet felállításra kerül.

Ezek a kritikák azonban pontosan azért lehetnek hatékonyak és meghallgatásra érdemesek, mert szakmai, jogi nyelven fogalmazódnak meg, és konkrét, orvosolható hiányosságokra mutatnak rá. A Helsinki Bizottság nem azt mondja, hogy a törvénytervezet mögött diktatórikus szándék áll, hanem azt, hogy a jelenlegi szövegezés nem biztosít elegendő garanciát a jogállami működéshez, és javaslatokat is megfogalmaz arra, hogyan lehetne ezt orvosolni. Ez a fajta konstruktív kritika az, ami egy demokratikus jogalkotási folyamatban ténylegesen javíthatja a törvény minőségét.

Amikor viszont a politikai vita az ÁVH-hasonlat szintjére redukálódik, akkor ez a fajta érdemi, technikai jellegű vita a háttérbe szorul. Ha egy törvénytervezetet eleve egy diktatúra terrorszervezetéhez hasonlítanak, akkor a vita résztvevői nem arról fognak beszélni, hogy pontosan milyen bírói kontrollmechanizmust kellene beépíteni a jogszabályba, hanem arról, hogy létrejön-e egy új diktatúra vagy sem. Ez a fajta polarizáció megnehezíti, hogy a törvényhozási folyamat végén ténylegesen jobb, kiegyensúlyozottabb jogszabály szülessen, hiszen a kormánypárti oldal minden kritikát – legyen az akár jogos, akár alaptalan – hajlamos lesz egységesen politikai támadásként értelmezni, ha a nyilvános vitát eleve a legsúlyosabb történelmi vádak uralják.

VII. A történelmi felelősség kérdése

Végül érdemes kitérni arra is, hogy a magyar jobboldal, és azon belül is kiemelten a Fidesz, hagyományosan komoly hangsúlyt fektet a kommunista diktatúra áldozatainak emlékeztetésére. A Terror Háza Múzeum, amelyet éppen a Fidesz-kormányzás alatt hoztak létre és tartottak fenn évtizedeken át, kifejezetten azzal a céllal jött létre, hogy bemutassa és a köztudatban tartsa az ÁVH és a nyilas terror áldozatainak történetét. Ebben a kontextusban különösen problematikus, hogy ugyanaz a politikai oldal, amely intézményesen és szimbolikusan is az ÁVH-áldozatok emlékének ápolását vállalta fel, most ugyanazt a történelmi terrorszervezetet használja fel politikai csatakiáltásként egy vagyoni-jogi vita során.

Ez a fajta instrumentalizáció – amikor egy valódi, súlyos történelmi trauma szimbolikus tőkéjét napi politikai csatározásokra fordítják – hosszú távon alááshatja magának az emlékeztetpolitikának a hitelességét is. Ha az ÁVH neve ma már gyakorlatilag bármilyen kellemetlen közigazgatási jogszabályra alkalmazható minősítéssé silányul, akkor felmerül a kérdés, mennyire komolyan gondolja a politikai oldal azt a történelmi felelősséget, amelyet retorikailag vállalni kíván. A valódi ÁVH-áldozatok és leszármazottaik szempontjából sem közömbös, hogy szenvedésük történetét politikai csatározás eszközeként forgatják ki napi aktuálpolitikai célok érdekében.

Összegzés

A Fidesz politikusai által megfogalmazott ÁVH-hasonlat a Nemzeti Vagyonvisszaszerzési és Védelmi Hivatallal kapcsolatban minden lényeges ponton félrevezető. Az ÁVH egy egypárti diktatúra fizikai megfélemlítésre, önkényes fogva tartásra, kínzásra és politikai gyilkosságokra épülő terrorszervezete volt, amelynek működését semmilyen érdemi bírói vagy társadalmi kontroll nem korlátozta, és amelynek áldozatai tízezzel kerültek internálótáborokba pusztán származásuk vagy vélt politikai megbízhatatlanságuk miatt. Ezzel szemben a vagyonvisszaszerzési hivatal – bármennyire is vitathatóak egyes jogköri elemei, és bármennyire is indokolt a Helsinki Bizottság által megfogalmazott bírói kontroll iránti igény – egy törvényben rögzített, közigazgatási-büntetőjogi szervezet volna, amelynek célja meghatározott, gazdasági jellegű ügyek, közpénzek és uniós támogatások felhasználásának

felderítése lenne, demokratikus jogalkotási eljárás keretében, nyilvános társadalmi vita mellett.

A két intézmény összemérése nem pusztán túlzás, hanem szerkezetében is hazug állítás, amely szándékosan mossa össze a fizikai terror és a vagyoni-jogi elszámoltatás fogalmait annak érdekében, hogy egy politikailag kellemetlen kezdeményezést a lehető legsúlyosabb történelmi asszociációval lehessen ellehetetleníteni. Ez a fajta retorika egyszerre bagatellizálja az ÁVH valódi bűneit, és eltúlozza a jelenlegi törvénytervezet kockázatait, miközben elvonja a figyelmet azoktól a valódi, szakmai alapú kritikáktól, amelyek ténylegesen hozzájárulhatnának egy jobb, jogállami garanciákkal ellátott törvény megszületéséhez. A történelmi emlékezet komolyan vétele és a napi politikai érdek egy irányba mutatna: névén nevezni a dolgokat, és meghagyni az ÁVH nevét azoknak a valódi szörnyűségeknek, amelyeket elkövetett – nem pedig egy 2026-os vagyonvisszaszerzési törvénytervezet politikai lejáratására felhasználni azt.

A hattergyar.hu elemzése a nyilvánosan elérhető sajtóforrások – köztük a Magyar Nemzet, a hvg.hu, a Népszava, a 444.hu, a Telex, a Portfolio.hu, az Origo, az Economx, a 10perc.hu és a Vadhajtások – tudósításai, valamint a törvénytervezet nyilvánosan elérhető szövege alapján készült.